

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور خارجه

بسمه تعالی

مزیت سبز شدن برای صنایع آفریقایی

دوران اقتصادهای آلوده کننده محیط زیست، پایان یافته است. با افزایش شواهد دال بر تغییرات اقلیمی، دولت‌ها دست به اقدام عاجل می‌زنند تا از وارد شدن آسیب برگشت‌ناپذیر به محیط زیست، پیش‌گیری کنند. برخی اعتقاد دارند دولت‌های آفریقایی خود را برای توسعه اقتصادی همراه با صنعتی‌سازی سبز آماده کرده‌اند. برای آفریقا، در سبز شدن و بکارگیری فناوری‌های جدید، فرصت دستیابی به محصولات با ارزش افزوده بیشتر وجود دارد. بدون آنکه آسیب‌هایی که تولید، در گذشته به محیط زیستی وارد کرده است، تکرار شوند.

از نظر تاریخی تولید راه سریع رسیدن کشورها به درآمد زیاد بوده است. بهره‌های آسیایی، با اقتصادهای پیشرفته‌ای که کمتر از 50 سال عمر دارند، در زمره صنعتی‌ترین کشورهای دنیا قرار دارند. پویش آنها 2/2 میلیارد از 4 میلیارد مصرف کننده طبقه متوسط جهان را به وجود آورده است که 40 درصد از مخارج مصرفی جهان را دربر می‌گیرد.

انتظار می‌رود طی 20 تا 30 سال آینده، حجم صنایع آفریقایی دو برابر شود. دستور کار 2063 اتحادیه آفریقا که طرح توسعه این قاره را ترسیم می‌کند، می‌خواهد رویای تبدیل کردن آفریقا از صادر کننده صرف مواد خام به مرکز تولید پیشرفته‌ای که با بکارگیری مواد اولیه بومی در فرایندهای تولید خود، ثروت خلق می‌کند، اشتغال‌زایی دارد و برای مردم رفاه به ارمغان می‌آورد، را محقق سازد.

البته آفریقا در حال حاضر به غیر از صنایع استخراج معادن و نفت، فاقد هرگونه زیرساخت قابل ذکر است و باید زیرساخت‌های لازم تاسیس شوند. آفریقا با مهار کردن منابع بادی و خورشیدی و بکارگیری فناوری‌های تجدید پذیر روزآمد از قبیل باتری‌هایی که در ساخت آنها از منابع غنی کوبالت قاره استفاده می‌شود، فرصت سبقت گرفتن از بسیاری از کشورهای درحال توسعه و تاسیس صنایعی پررونق، اما فاقد آلاینده‌گی، را دارد. البته چنین اقدامی پرهزینه و زمانبر خواهد بود. لیکن آفریقا انگیزه زیادی برای توسعه سبز دارد. آفریقا به شدت در معرض آسیب‌های ناشی از گرمایش زمین قرار داد. پیش‌بینی می‌شود مشکل کمبود آب و امنیت غذایی این منطقه در سال‌های آینده تشدید شوند. ضمن آنکه انتظار می‌رود جمعیت این قاره ظرف 30 سال آینده دوبرابر شود. تا سال 2050، یک چهارم جهان در این قاره زندگی خواهند کرد و تا 2100، این رقم به 40 درصد خواهد رسید.

این رشد سریع هم اکنون بر روند شهرنشینی تاثیر گذاشته و جمعیت انبوهی از مصرف کنندگان قشر متوسط جوان را به وجود آورده که توجه برندهای مشهور جویای بازارهای مصرف بزرگ را به خود جلب کرده‌اند. در اینکه آفریقا صنعتی خواهد شد تردیدی وجود ندارد سوال این است که این کار در چه زمان و بدست چه کسی صورت خواهد گرفت.

تجویزی جدید برای آفریقا

از زمان اولین انقلاب صنعتی طی سال‌های 1760 تا 1840، تولید صنعتی و پیوستن به زنجیره ارزش جهانی تنها راه دستیابی به رشد سریع اقتصادی و کارآفرینی شناخته می‌شد. در دهه 1960، معجزه شرق آسیا از صنایع پر کارگر نساجی و پوشاک شروع شد. در این شرایط اقتصادهای آسیایی خود را از فقر بعد از جنگ جهانی رهایی دادند و به مرور از فناوری‌های پیشرفته برای تولید محصولات ارزشمندی که قابلیت فروش در بازارهای جهانی را داشتند، استفاده کردند. به دنبال انباشته شدن ثروت این کشورها سرمایه‌گذاری در آموزش، فناوری، زیرساخت و رفاه عمومی جامعه صورت گرفت. موتور محرکه این کار فراوانی نیروی کار بود که امکان تولید محصولات به قیمتی ارزان‌تر از اروپا و آمریکا را ممکن می‌ساخت. کشورهای این منطقه با استفاده از این عامل و همچنین سرمایه‌گذاری در فناوری، سیاست‌های تجاری متری، مشوق‌های سرمایه‌گذاری، سوبسیدها، مناطق اقتصادی ویژه و وسائل حمل و نقل نوآورانه، فرصت را مغتنم شمرده و به کارخانه جهان تبدیل شدند.

شرایط تغییر کرده است. امروزه راه رسیدن به توسعه از مسیر منظمی که کشورهای شرق آسیا در دهه گذشته دنبال کردند نمی‌گذرد. کارخانجات مکانیزه امروزی به انبوه کارگران ارزان قیمت احتیاج ندارند. این نکته برای آفریقا نگران کننده است؛ چراکه جمعیت نیروی مولد قاره تا سال 2035 حدود 70 درصد افزایش یافته و به رقم 450 میلیون نفر خواهد رسید.

بعضی اعتقاد دارند با وجود هوش مصنوعی، روبات‌ها و تجارت جهانی بکارگیری ماشین‌ها در تولید آسان‌تر، ارزان‌تر و سبتر از استخدام کارگران کم مهارت بوده و به همین دلیل کشورهای در حال توسعه از صنعتی شدن اجتناب خواهند کرد. در آفریقا میزان اشتغال در بخش تولید از 8/6 میلیون نفر در سال 1990 به 21/3 میلیون نفر در سال 2018 افزایش داشته است که این رشد عمدتاً به اشتغال کارگران با مهارت پایین مربوط است. در این قاره کارگر ارزان فراوان است اما جذب کردن نیروی کار آموزش دیده و با مهارت سخت می‌باشد. حتی کارگرهای دارای مهارت‌های ساده همچون جوش کاری، برق و مکانیک کمیاب‌اند. تربیت نیروی انسانی فنی به سرمایه‌گذاری احتیاج دارد. اقتصادهای آفریقایی در زمینه پیوستن به زنجیره ارزش افزوده جهانی پیشرفت داشته‌اند لیکن این امر از راه صادرات مواد خام و واردات مواد فراوری شده، محقق شده است. آنها شاید بتوانند در حد وسیع دست به واردات ارزان قیمت بزنند اما این کار به افزایش مهارت نیروی کار آنها کمک نمی‌کند و قابلیت‌های مورد نیاز برای افزایش ثروت و بالندگی اقتصادهای صنعتی را تامین نمی‌سازد.

تاثیر کوید 19

اختلال در زنجیره تامین و فقدان واکسن (در ابتدا واکسن‌ها به کشورهای ثروتمند عرضه شدند) نشان داد اقتصادهای وابسته به واردات تا چه حد می‌توانند آسیب‌پذیر باشند. کسب و کارها، در پاسخ به شرایط بوجود آمده، دست به محلی کردن

زنجیره تامین زدند تا با کمبودها و گرانی قیمت واردات مقابله کنند. سنگال و رواندا، در راستای رسیدن به خودکفایی، توافقی با شرکت آلمانی BioNTech امضاء کردند که بر اساس آن قرار شد این شرکت، که سازنده واکسن فایزر است، ساخت واکسن RNA را در آفریقا راه اندازی کند. این مشارکت به انتقال دانش، کارآفرینی و افزایش مهارت‌ها کمک و امنیت سلامت قاره را ارتقاء خواهد داد. بحران تغییرات اقلیمی نیز می‌تواند فرصتی برای قاره آفریقا قلمداد شود. منابع غنی کوبالت و مس این قاره برای تولید باتری‌های مورد نیاز اقتصادهای در حال گذار از سوخت‌های فوسیلی به انرژی برقی پاک و دوستار محیط زیست ضروری می‌باشند. جمهوری دوکراتیک کنگو دو سوم از منابع کوبالت جهان را در خود جای داده است و شرکت‌ها معدنی برای دستیابی به آن با هم رقابت می‌کنند.

برای ایجاد فرهنگ توسعه اقتصادی، کشورهای آفریقایی باید ابتدا زیرساخت‌های خود را ارتقاء بدهند. این قاره از اختلال‌های طولانی مدت در برق رسانی رنج می‌برد. در این قاره حدود 600 میلیون نفر به طور کلی به شبکه برق رسانی متصل نمی‌باشند. دسترسی به اینترنت محدود، جاده‌ها پر از چاله و فرودگاه‌ها و بنادر محتاج بازسازی می‌باشند. جابجایی کالاها و انتقال مواد خام یک چالش روزمره است. بنادر موجود جوابگوی حجم عظیم کانتینرهای در حال رفت و آمد نبوده و تاخیرهای طولانی غیرقابل اجتناب می‌باشند. اگر مناطق اقتصادی ویژه با زیرساخت‌ها قابل اتکا همراه شوند به اشتغال‌زایی و شکوفایی اقتصادی و تجاری قاره بسیار کمک خواهند کرد. این فرصت خوبی برای ساختن زیرساخت‌های سبز قاره است. برای ارتقاء صنعت برق قاره و سبز کردن صنایع تولیدی آن به حدود 2000 میلیارد دلار سرمایه‌گذاری احتیاج می‌باشد.

ترجمه ازاد از منبع:

https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/news_ext_content/ifc_external_corporate_site/news+and+events/news/insights/for-africa-manufacturers-going-green-may-offer-profits

اداره سوم آفریقا

مرتضی رجائی